

Brabants Dagblad

11 oktober 2012 donderdag

Den Bosch; Tilburg; Bommelerwaard; Land van Heusden en Altena; Waalwijk e.o.; Meierij; Oss e.o.; Uden / Veghel e.o.; ; Den Bosch Editie; Oss e.o. Editie; Waalwijk e.o. Editie; Bommelerwaard Editie; Meierij Editie; Tilburg Editie

Nieuwe politici niet per se vernieuwend

Partijprominenten vervullen een voorbeeldfunctie voor nieuwe generatie politici.
door Julien van Ostaijen

Vertrouwen in politiek Nieuwe leden Tweede Kamer moeten lef tonen tegenover partijprominenten

De vele nieuwe gezichten in de Tweede Kamer worden wellicht verklaard doordat veel politieke partijen kiezen voor een combinatie van ervaring en vernieuwing. Maar echte vernieuwing moet blijken uit het handelen van politici. Partijprominenten dienen daarbij een voorbeeldrol te vervullen.

Uit onderzoek blijkt dat Nederlanders tevreden zijn met de manier waarop de Nederlandse democratie werkt, maar de politieke partij en politicus blijven de zwakke schakel. Het vertrouwen in de politieke partij is 10 tot 20 procent lager dan dat van regering en parlement en haalt zelden de psychologische grens van 50%. Ook politici staan niet in hoog aanzien. Hen wordt verweten ver verwijderd te zijn van de mensen in het land en niet in de mening van 'gewone burgers' geïnteresseerd te zijn.

Er zijn helaas praktijken van bekende (ex-)politici die aan dat negatieve beeld bijdragen. Denk onder meer aan nevenfuncties van partijprominenten als PvdA-ers Kok en Wallage die als commissarissen van PostNL hoge bonussen toestonden terwijl op de werkvloer mensen ontslagen moesten worden of VVD-er Hermans die ten tijde van de COA-crisis ongeveer twintig bijbanen had. Dergelijke praktijken schaden het vertrouwen in de politiek en spelen populisme in de kaart.

Populistische partijen zetten het discours van zakkenvullende en op hun cv gerichte politici graag kracht bij. Toont de hoeveelheid van bijbanen ook niet aan dat het allemaal één kliek is die de baantjes verdeelt (zo waren Hermans en Albayrak beiden van dezelfde partij)? Die kliek omvat overigens leden van alle gevestigde partijen. Onder meer door carrièrestappen van Donner en Eurlings zou ook het CDA allesbehalve immuun moeten zijn voor kritiek dat mooie functies ondanks kwalificaties door achterkamertjes of politieke netwerken worden bereikt. In Donners geval speelt daarbij ook mogelijke belangenverstrengeling, omdat de Raad van State nu wetten beoordeelt die hij zelf initieerde.

Toch is kritiek van populistten op dit soort praktijken helaas maar matig effectief. Geledingen binnen de partij kunnen zich sluiten om de externe vijand weerstand te bieden. Bovendien is de oer-Hollandse oplossing om tegengestelde geluiden het systeem in te trekken, waarmee ook gelijk de geloofwaardigheid van anti-establishment politiek onder druk staat. Het is immers veel moeilijker kritiek op de machthebbers te hebben als je daar zelf onderdeel van uitmaakt of hebt gemaakt. Dat geldt ook voor Wilders na het Catshuisberaad.

Het is daarom essentieel dat de kritiek op het handelen van partijprominenten vanuit de partij zelf komt. Zoals PvdA-voorzitter Spekman die zegt zich te schamen

voor praktijken waar Kok en Wallage verantwoordelijkheid voor dragen. Kritiek van binnenuit is belangrijk omdat de partijprominenten een belangrijke voorbeeldfunctie vervullen ten opzichte van de jongere generatie politici. Het handelen van de partijprominenten na hun politieke carrière toont die generatie niet alleen dat er na de politiek vaak nog een mooie lucratieve carrière wacht, maar ook dat de mogelijke onwenselijke gevolgen van een opeenstapeling van functies bij gebrek aan tegengeluiden binnen de partij geaccepteerd wordt.

Een cumulatie van functies is ook om een andere reden onwenselijk. Een democratie is gebaat bij macht en tegenmacht. Macht moet verdeeld worden zodat nooit één persoon of institutie gaat domineren. Macht en tegenmacht moeten echter gecreëerd en in stand gehouden worden door alle actoren binnen een democratische rechtsstaat. De politieke partijen die verantwoordelijk zijn voor vrijwel al het personeel voor de belangrijkste instituties hebben daarin een belangrijke taak.

Veel actieve en vooraanstaande partijleden spreken zich nog te weinig uit over praktijken die zorgen dat de controlerende functie van bepaalde instituties onder druk staat (Hermans), er mogelijke belangenverstremming ontstaat (Donner) of teveel in strijd met eigen partij-ideologische uitgangspunten wordt gehandeld (Kok). Dat is verklaarbaar. Niet alleen kunnen huidige actieve politici later nog wel eens voor eenzelfde carrièrekeuze komen te staan, maar de prominenten om wie het gaat, hebben vaak nog veel medestanders binnen de partij. Een veroordeling van het handelen van partijprominenten kan dan de eigen positie als jong en ambitieus politicus verzwakken. Slechts weinigen wagen zich er daarom aan en dat is jammer. Het is te hopen dat de nieuwe generatie, een deel ervan dat vorige maand in de Tweede Kamer verkozen is, dat lef wel heeft. Het zou het vertrouwen in de politiek ten goede komen.

Julien van Ostaaijen is onderzoeker aan de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur (Tilburg University) en doet onderzoek naar populisme en anti-establishment politiek.